

Učiteljski tovariš

Štanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Naše šolske zgradbe

Do uveljavljanja zakona o narodnih šolah se je razvijalo naše osnovno šolstvo po pokrajinskih zakonih. Vzgoja in pouk sta bila neenotna in prilagodena prilikam posameznih pokrajin. Novi šolski zakon je unificiral narodno šolstvo in postavil narodno izobrazbo na temelje nacionalne in državne potrebe. Iz tega vidika je ta zakon velike važnosti, če tudi posamezne določbe ne ustrezajo povsem našim prilikam in trenutnim potrebam. Njegova celotna zasnova ustreza državnim in narodnim interesom, zato je temeljna osnova za resnično duhovno uedinjenje jugoslovanskega naroda.

Razmah šolstva v naši banovini v zadnjih 20 letih, še prav posebno pa v dobi našega osvobodjenja in uedinjenja je v obče povoljen. Otvoritev novih šol, razredov in vzporednic, zmanjšanje števila otrok v posameznih oddeljenjih in izdaten porast učiteljstva so razveseljivi pojavi, ki kažejo na odločen napredek.

Vzporedno z ustanavljanjem novih šol, oddeljenj in vzporednic, pa se iz raznih razlogov ni istočasno dovoljno skrbelo za nova šolska poslopja, za prezidavanje in dozidanje obstoječih šol in s tem za potrebne učilnice in druge, za šolsko delo neobhodno potrebne prostore. V tem pogledu se je marsikaj zamudilo, posebno do l. 1930. to je v času dobre gospodarske konjunktore. Z nastopom svetovne gospodarske depresije, ki tudi nam ni prizanesla, pa smo prišli v tem pogledu v zelo težak položaj.

Po zadnji statistiki imamo v banovini 860 narodnih šol, nastanjenih v 846 šolskih poslopih. Od navedenih šolskih poslopij je 790 last šolskih občin, ostalih 56 poslopij, v katerih so nastanjene narodne šole, so komunalna, odnosno privatna, najeta poslopja. V vseh poslopijih imamo 2633 učilnic za 3596 oddeljenj, brez otroških vrtecev, odnosno zabavišč. Iz navedenega sledi da primanjkuje 963 učilnic, da ne omenjamo drugih potrebnih prostorov, ki so se tekom časa porabili za učilnice.

Ta položaj je toliko težji ob ugotovitvi, da niti dano število učnih prostorov ne ustreza tehničnim niti zdravstvenim predpisom. — Mnogo je namreč šol v naši banovini, ki imajo v posameznih razredih po 70, 80 in celo več otrok v učilnicah, ki zadoščajo komaj za 40—50 učencev. Po dveh razredih dopoldne in popoldne se uporablja dobra tretjina učilnic, to je preko 1000 od celokupnega števila.

Zakoniti predpis določa za vsakega učenca 5 m³ zračnega prostora v učilnici. Statistika nam kaže, da je v naši banovini komaj dobra četrtina šolskih prostorov, ki ustrezajo tem pogojem. Okrog 400 učilnic ima le 3 m³ zraka za otroka, okrog 230 učilnic pa samo 2 m³ in to še pri zelo slabi razsvetljavi in pomanjkljivih pripravah za zračenje. Te okoliščine se izdatno poslabšajo tam, kjer posečata take učilnice po dva razreda, (dopoldne in popoldne). Skoraj vsi našeti primeri so iz gospodarsko šibkih okolišev.

Iz učno vzgojnih vidikov nam ni treba posebej predočevati nedostatkov. Kot praktični šolniki dobro vemo, da sta uspešen pouk in dobra vzgoja možna le tedaj, ako ima šola dovoljne in vsem zahtevam ustrezajoče prostore.

Položaj ni stabilen, ampak se slabša od dne do dne. Z vsako otvoritvijo novega oddeljenja ali vzporednice, z rednim prirastkom otrok, postaja položaj težji in nevdolželjivši. Mirno lahko trdimo, da primanjkuje danes v banovini nad 1000 učilnic. Brez potrebnih šolskih prostorov, brez urejenega šolsko gospodarskega obrata, je uspešno šolsko delo ovirano in v danih primerih celo onemogočeno.

Šolske občine, osnovane na temelju zakona o narodnih šolah so prosvetne edinice, ki črpajo svojo gospodarsko moč od upravnih občin. Gospodarsko šibke upravne občine ne morejo nuditi šolskim občinam potrebne gospodarske osnove in je s tem omejena z zakonom podeljena samostojnost šolskih občin.

S komasacijo so se formirale velike upravne občine s povprečno davčno osnovo Din 100.000.—. Komasacija upravnih občin pa je živo zarezala, vsaj za prve čase, tudi v šolsko vprašanje, zato ne moremo mimo te važne izpremembe.

Niso bili pri nas redki primeri, da je eno šolsko občino vzdrževalo po več upravnih občin, ali vsaj deli raznih občin. Bilj so celo kraji, ko je bilo po pet, da celo po deset upravnih občin v enem šolskem okolišu. To stanje se je bistveno izpremenilo. Sedaj imamo v eni upravni občini po več šolskih občin, vsled česar so prej deljena bremena prenesena na eno upravno edinico.

Lepo bi bilo, ko bi imele vse šolske občine dobra in zadostna šolska poslopja. Ker pa je položaj baš nasproten, bo morala oblast skrbeti, da se uvrste v delovne programe prvenstveno one šolske občine, katerih poslopja so najbolj potrebna izboljšanja, razširjenja ali celo zidanja. Tu mora odločiti le ugotovljena potreba.

Gospodarska depresija, ki je povzročila težak položaj našega šolstva, na žalost najbrž ne bo tako kmalu popustila, da bi mogli z upanjem čakati na skorajšnje izboljšanje in odlagati nujna potrebna dela. Položaj upravnih in šolskih občin pa se tudi ob izboljšanju občin gospodarskih prilik ne bo tako hitro popravil, da bi mogli takoj nadoknaditi, toliko let odlašana zidanja in prezidavanja.

Po nekod so šolske razmere vsled skrajno slabih in nezadostnih učnih prostorov take, da je pomoč neodložljiva. Ker gre tu za pouk in vzgojo narodnega naraščaja, od katerega je odvisna bodočnost države in naroda je potrebno, da se nekaj ukrene za naše narodno šolstvo.

Vse priznanje onim našim občinam, ki so z velikimi žrtvami zgradile v najtežjih časih nova šolska poslopja. Malo jih je sicer, zato pa tem vse priznanje. Hvaležni moramo biti tudi banovini, ki je po svojih močeh in

sredstvih podpirala občine, ki so zidale in širile svoja šolska poslopja. Vendar pri vseh naporih in žrtvah niti z daleka delo ne napreduje tako, kakor rastejo potrebe. Tu bo potrebno večjih ukrepov in izdatnejših pomoči posebno revnim in obremenjenim občinam.

V boljših časih so naše šolske in upravne občine zbirale šolske fondе, ki so danes zamrzjeni. Mobilizacija teh fondov je nujna, za prvo etapo pri poživljenju zidanja šolskih stavb.

Podpore banovine naj se spremene v brezobrestna posojila, ki naj bodo izdatna. Vračani denar bo tvoril nove vire za nakazovanje pomoči.

Končno pričakujemo, da bo država realizirala v šolskem zakonu predvideni stavbni fond, iz katerega bodo prejemale pomoči ali vsaj dolgoročna brezobrestna posojila šolske občine, ki bodo gradile nujno potrebna šolska poslopja.

Proti pavšalnemu obdolževanju in denunciacijam

V zadnjem času se vedno pogosteje pojavljajo v slovenskih časopisih razne novice in članki, katerih edini namen je pavšalno oklevetati in oblatiti učiteljstvo. Dasi smo na nekatere posamezne take poskuse odgovorili v našem listu, vendar moramo ponovno poudariti načelno stališče od takih ugledu našega stanu zelo kvarnih pojavov.

Ni stanu na svetu, katerega pripadniki bi bili brez izjeme vsi čisti, popolni in neoporečni. Prav v vsakem stanu se najdejo posamezniki, ki tvorijo izjemo in se povsem ločijo od ostalih. Toda to so posamezniki, ki jih vsi ostali pripadniki stanu obsojajo. Ker se taki primeri pojavljajo povsod, ni prav nikdo pozvan niti upravičen blatiti ves stan ali tudi samo del nekega stanu s predbacivanjem nepravilnosti ali nekorektnosti, ki jih je zagrešil posameznik, ki je slučajno pripadnik tega stanu.

Tudi v učiteljskem stanu se najdejo posamezniki, ki si s svojim postopanjem ne delajo vselej časti. Zakrivali bi si oči pred resnico, ako bi trdili, da med učiteljstvom ni takih. Odkrito smo vedno priznali to dejstvo in ga danes ponovno naglašamo, toda odklanjamo vsake insinuiacije dejanj posameznikov v celokupnemu stanu, ali pa samo enemu delu.

To je bilo potrebno poudariti, da ponovno dvignemo svoj glas v obrambo celokupnega učiteljskega stanu in pozivamo vse one, ki nam očitajo in podtikajo vsa mogoča sumničenja in nas tudi drugače obtožujejo: Pokažite nam one, ki so s svojim nekorektnim obnašanjem škodovali učiteljskemu ugledu; povejte, kje so tisti, zaradi katerih kaže na vse učiteljstvo in ga s tem blatite in sramotite. Nočemo in tudi ne moremo dopustiti, da bi se zaradi njih klevetal ves učiteljski stan.

Lahko je operirati s pavšalnimi obdolžitvami, lahko je obtoževati neko celoto, ne da bi se imenovalo katerega posameznika, ker za obdolžitve posameznikov so potrebni neizpodbitni dokazi, a s pavšalnimi obdolžitvami se lahko operira svobodneje.

Preosnova šolskega oblikovanja učiteljev

(Konec.)

Drugo zahtevo za preosnovo šolskega oblikovanja učiteljev bi izrazil tako-le: učitelj naj bo deležen čim širše in čim bolj doživite kulture in naj postane kulturno živ in bogat človek. Vem, da je vsako šolsko izobraževanje že nekako kultiviranje, zato ne zahtevam, da naj ima učiteljska šola čim več izobrazbenih predmetov temveč bi hotel poudariti, da naj bo deležen učitelj čim večjih, globljih in bogatejših kulturnih vrednot. Učitelj naj ne bo samo naučen ali učen človek, temveč kulturn in kultiviran človek. Šola naj mu napolni dušo s kulturnimi vrednotami, tako da ne bo prenasičen izobrazbe, temveč bo postal kulturno živ človek, ki bo osebno živel s kulturo, bo čutil z njo, čutil potrebo po njej in bo radi kulture živel svoje notranje življenje. Kultura naj postane duhovni kruh bodočega učitelja od nje naj se hrani, po njej naj ga čutimo kot živega človeka, ki stoji sredi kulturnega življenja in razvoja, je osebno vesel vsakega kulturnega dogodka, pozna nove knjige, čita revije poslušala koncerte, hodi v gledališče, je socialno in moralno čuteč in si nabira kulturo radi samega sebe in radi svoje notranje obogatitve. Kljub veliki množini znanja je učenec na dosedanjih šolah precej stradal take občutekulture in vzgoje ter je kdaj radi samih izobrazbenih zahtev tudi izhiral in postal ubit in za kulturo mrtev človek.

Zivo zvezo med učiteljem in kulturo naj ustvarja vsak profesor učiteljske šole. Za to ima priložnost med rednimi urami kjer lahko načne eno ali drugo občekulturno vprašanje,

omeni to ali ono resnico, ki je splošno kulturnega značaja, opozori na to ali ono kulturno pomembno delo, knjigo, razpravo in odpre duše za osebno sprejemanje kulturnih vrednot. Posebno priložnost za gojitev prave kulture imamo na učiteljskih šolah pri seminarjih, ki so kot nalašč zato, da odpremo učenec pogled za občo kulturo na ta način, da kdaj tudi prečitamo kako kulturno pomembno delo ali vsaj deloma odgnemo njegovo kulturno pomembnost itd. Pri vsakem seminarju je polno priložnosti za to posebno še pri literarnem in pedagoškem. Pedagoški seminar si sploh zamišljamo tako, da pridejo učenci v neposredni stik s kulturo, da praktično pokažemo ob kulturi vzgojne in oblikovalne vrednote na ta način, da čitamo vsaj oddelke iz kulturno bogatih, pa tudi pedagoško zanimivih del, da opozarjamo učence na kulturne prireditve, se o njih skupno porazgovorimo in da jih upeljemo v sodobno kulturo in v njene probleme. Namen vseh predmetov na učiteljski šoli naj bi bil, da bi čim bolj kulturno obogatili bodočega učitelja in mu dali polno in vredno življenje tudi za čas njegovega praktičnega dela, da bo imelo to delo polno in bogato ozadje, ki bo zadovoljevalo učence in njega. V ta namen je seveda nujna izbira profesorjev za učiteljsko šolo, ki naj bi bili kulturno zelo živi in poglobljeni ljudje, razen tega pa prežeti pedagoškega duha.

Tretja zahteva preosnove šolanja za učitelje je s tem v notranji zvezi. Če naj živi učence bogato kulturno življenje, če naj

VSEBINA:

Naše šolske zgradbe.

Proti pavšalnemu obdolževanju in denunciacijam.

Preosnova šolskega oblikovanja učiteljev. Naše učitelje izganjajo preko meje.

LISTEK: Velika epitimija in ljudska morala.

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Štanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo.

mного čita, hodi v gledališče itd., ne sme ubijati njegovega duha ogromno število šolskih ur. Število ur se mora zmanjšati in učenec naj dobi več prostega časa za svoje znanstveno, umetnostno, moralno itd. kultiviranje, in za kulturo telesa. Zato se mora zmanjšati tudi program šolskih predmetov, ki večkrat res ubija, odpadejo naj vse nepotrebne podrobnosti. Profesor naj ob snovi svojega predmeta dosega predvsem to, da se bo učenec znal sam učiti in si pridobivati potrebno znanje tedaj, ko ga bo praktično potreboval. Sicer pa naj dobi pri šolskem predmetu ono znanje, ki res kultivira človeka in katerega zato nikdar ne bo pozabil. Bodoči učitelj naj bi res znal mnogo več kot potrebuje za šolo, vendar naj odpade mnogo nepotrebne in nebistvene iz dosedanjega obsega šolskih predmetov. Saj ni odrešilno, če ve učitelj toliko in toliko znanstvenih dejstev, bistveno je, kakšen je kot človek in ali je toliko sposoben, da si lahko sam naprej pridobiva izobrazbo. Zato naj polagajo profesorji na učiteljski šoli večjo važnost na formalno kot na materialno izobrazbo in naj dajo bodočim učiteljem res to, kar za svoje delo in za bodoči poklic nujno potrebujejo.

Četrta zahteva za oblikovanje učitelja za vedno seznanjanje bodočega učitelja z resničnim življenjem. Učiteljska šola naj ne bo izolirana od življenja in polna samih teorij, temveč naj odpre učenec pogled za resnično življenje okoli njih in naj jim pokaže resnično okolje, v katero bodo pozneje prišli, v katerem žive njihovi bodoči učenci in starši teh učencev in v katerem se bodo morali tudi sami znajti in v njem delati. Bodoči učitelj naj se pod vodstvom profesorjev uživlja v resnično življenje naroda, sam naj si ogleduje in študira to življenje, sam naj se zanima, kako živi in kaj dela kmečki delavski in mestni otrok, kako žive njegovi starši, kako vpliva njihovo življenje na razvoj otrok itd. To uvajanje učencev v resnično življenje in navajanje, da ga gledajo sami in se ne počujejo o njem le iz knjig in časopisov, naj prevzamejo vsi šolski predmeti. Posebna naloga pa pripada glede tega pedagoškemu seminarju, kjer naj izdelujejo učenci referate o svojih spoznanjih glede življenja in miljeja osnovnošolskih otrok ter se o svojih pogledih in spoznanjih tudi porazgovorijo. Pa tudi sociologija in predmet o narodnem gospodarstvu je poklican, da pokaže bodočemu učitelju resnično socialno in gospodarsko življenje ter ga navadi spoznavati zakonitosti tega življenja. Učiteljske šole naj ne zadene oči tek, da so se naučili učenci vsega, samo življenja jim ni nihče pokazal in da zato niso vedeli, kam bodo prišli kot učitelji.

S tem v zvezi je zahteva, da naj pomaga graditi učiteljska šola učencem tudi svetovni in življenjski nazor. Kolikor je šola sploh sposobna za tako delo in kolikor zmorejo to posamezni profesorji, toliko naj se zanimajo za življenjske in svetovnonazorne probleme svojih učencev, naj se uživajo vanje in naj jim jim pomagajo po najboljši volji in z največjo resnostjo razrešiti. Četudi se mladina s takimi rešitvami čisto še vedno ne bo zadovoljila, ker živi pač že tudi v svojem svetu idej, smo vendar vsaj poskusili, da jo svetovnonazorno razumemo in vodimo. Naši nasveti in stvarni pogledi bodo gotovo sodoločali pri izbiranju in oblikovanju smeri bodočega učitelja. Čim manj sile pa bo pri tem vodstvu in čim neposrednejši bomo, tem večji bo uspeh.

Končno pa bi zahteval še izpremembo vrstnega reda psiholoških predmetov, ker je sedanji nemogoč. O tej stvari smo že dosti govorili, zato nam samo povzamem: v tretjem letniku naj pride razen obče psihologije vsaj še osnova mladinske psihologije in naj se logika odloži ali k obči metodiki ali pa naj preide v peti letnik. V četrtem letniku naj bo razen obče pedagogike v prvem semestru oddeljena obča metodika v zvezi s hospriacijami, v drugem semestru pa naj se začne posebna metodika z nastopi. V petem letniku naj bo nadaljevanje posebne metodike z nastopi, ostane naj zgodovina pedagogike, podrobno razpravljanje obče in mladinske psihologije, del karakterologije, individualne psihologije in, če ni prišla prej na vrsto del logike. Mogoče bi mogli malo obdelati tudi estetiko in etiko. Ostanje pa naj tudi sociologija.

Toliko o notranji preosnovi učiteljske šole. Sledi naj še nekaj misli o zunanji preosnovi, kolikor je v zvezi z notranjo. Kot središče postavljamo torej učiteljsko šolo s petim letniki. Vanjo naj imajo vstop učenci (-ke) po končani meščanski šoli in po mali maturi iz srednje šole. Učitelji in profesorji teh šol naj bi že prej mogli svetovati, kdo ima res dar za učitelja in bi se na take svete morali ozirati pri sprejemanju. Možnost vstopa imajo predvsem oni, ki žele postati učitelji, pa tudi oni, ki bi hoteli dobiti več psihološke pedagoške in duhovne izobrazbe, čeprav bi pozneje ne postali učitelji. Učni program učiteljske šole naj bo urejen tako, da bi bil mogoč prestop nazaj na srednjo šolo, če bi učenec ali profesorji uvideli, da kdo res ni za učitelja, in da bi bil mogoč prestop iz gimnazije na učiteljsko šolo tistim učencem, ki bodo začutili v sebi učiteljski poklic. Pri tem se je treba ozirati na pedagoške, moralne in intelektualne prirojene sposobnosti. Po četrtem letniku naj bi se končala strokovna izobrazba v predmetih, razen pedagoških, in učenci naj bi polagali maturo kot na gimnaziji. S tem bi končali srednjo šolo in bi jim bila dana možnost, da po dopolnilnem izpitu iz latinščine stopijo na univerzo ali pa da grede takoj v kak praktičen poklic. V peti letnik bi prišli in v njem bi smeli ostati samo tisti, ki jih profesorski zbor spozna sposobne za učitelje in ta letnik bi bil samo za posebno izoblikovanje učitelja. Tako bi bilo rešeno vprašanje izbiranja učiteljskega poklica šele v zrelejših letih učenčevega razvoja. Razen pedagoških predmetov, učnih poskusov in psihologije ter sociologije bi ne bilo drugih predmetov. Učenci naj bi mnogo nastopali, poleg celodnevni nastopov naj bi vodili tudi samostojno in z vso odgovornostjo razred v kaki okoliški ali mestni šoli vsaj za teden dni. Nadzorstvo bi vodil profesor metodike in upravitelj tiste šole. Po petem letniku bi bil diplomski izpit za učitelja iz pedagoških in psiholoških predmetov.

S tem je normalno šolanje osnovnošolskega učitelja zaključeno. Diplomirani učiteljski študenti pa bi seveda po želji in potrebi ali takoj po diplomii ali pa šele po nekaj letih nadaljevali študij še na univerzi. Vidik izbiranja bi ne bilo izpričevalo ali ocena, temveč prav individualno priporočilo profesorskega zbora oz. nadzornika in upravitelja. Odločam se za nadaljevanje študija na univerzi in sicer bi po položnem izpitu iz latinščine lahko študiral učiteljski vse stroke filozofske fakultete. Univerzi dajem prednost prav zato, ker sem prepričan, da svobodni študij najbolj vzbuja pravo osebo zanimanje za predmet in da je akademsko svobodno izbiranje predmetov in podrobne snovi najboljše podlaga za poklično delo. Zato naj bi se tudi študij tistih, ki bi hoteli postati meščanskošolski učitelji, učitelji vadič in poskusnih razredov, sreski šolski nadzorniki, učitelji na strokovnih šolah itd. vršil na univerzi ali v neposredni zvezi z njo. Bodoči meščanskošolski učitelji naj bi študirali svoje predmetne skupine dve leti in naj bi naredili poseben izpit pred univerzitetno komisijo. Za učitelje pa, ki žele ali potrebujejo poglobitve pedagoškega študija ter za nadzornike naj bi se osnoval pedagoški inštitut ali pedagoška fakulteta. Današnja univerza res ne zmore vsega tega, ker ima večinoma samo enega predavatelja za teoretično in praktično pedagoško. Pedagoški inštitut pa naj bi imel posebno stolico za teoretično, zdravstveno, psihološko pedagoško, za proučevanje otroka ali za pedologijo, za eksperimentalno pedagoško, za mladinsko psihologijo, za kulturno pedagoško, za pedagoško psihopatologijo, za metodiko, didaktiko, za organiziranje šolstva itd. Danes je očitno, da ne zmore vsega tega, kar je res usmerjena na izoblikovanje srednješolskega profesorja. Če pa bi se univerza v predlaganem smislu izpopolnila, bi ona najlaže prevzela celotno pedagoško vodstvo našega naroda in bi postala res kulturno središče za vse sloje naroda, v kar je tudi poklicana.

Dr. Stanko Gogala.

Inozemsko šolstvo in učiteljstvo

* VERORDNUNGSBLATT DES MINISTERIUMS FÜR VOLKSBIILDUNG (1935, 21) prinaša o učni obveznosti učiteljstva na osnovnih in pomožnih šolah v Nemčiji tole: Definitivni učitelji imajo učno obveznost 30 ur, če pa so prekoračili do 31. marca 45 let, samo 28 ur. (Za definitivno učiteljsko plačo 27 in 25 ur. Pomožni učitelji in učiteljice imajo samo 24 ur. Celokupna zaposlenost učiteljstva v notranosti okrožij ne sme prekoračiti tega števila. Učitelji in učiteljice v poizkusni službi (Probelehrer) morajo imeti 20 ur. Kjer primanjkuje učiteljskih ročnih del morejo biti odbrane k temu poskuhu sposobne učiteljice s polovico obveznosti v tem šolskem letu.

Pravilen razvoj šolstva je mogoč le z njegovo ločitvijo od politične uprave

* ERZIEHUNGSRUNDSCHAU (1935, 249) prinaša o odpravi koedukacije na srednjih šolah v Nemčiji naslednje: Pruski prosvetni minister je ukinil dne 12. februarja 1935 uredbi od 24. aprila 1933, ki je dovoljevala dijakinjam poset deških srednjih šol. Dijakinje, ki obiskujejo deške srednje šole, bodo morale te šole zapustiti povsod tam, kjer so v kraju meščanske ali kake druge višje dekleške šole, na katerih se more ženska mladina zadostno vzgajati o poštrevovalnosti in odpovedi. Dijakinjam je poset deških srednjih šol dovoljen samo z izrecnim dovoljenjem prosvetnega ministra.

Stanovsko gospodarstvo je najtrdnější temelj stanovske organizacije

* SCHWEIZER. ERZIEHUNGSRUNDSCHAU (1935, 274) prinaša o konfesionalni šoli v Švici: Shod delegatov švicarskih učiteljskih organizacij in društev se je izrekel enoglasno proti težnjam konfesionalnih šol in bo zagovarjal versko nevtralnost švicarskih šol v smislu ustave.

Izrazit čut za stanovsko čast vodi vsakega učitelja in učiteljico v stanovsko organizacijo.

* BULETIN OFICIAL (1933-34) poroča o španskih osnovnih šolah: Večina predpisov o organizaciji osnovnih šol v Španiji datira od leta 1857. Nova ustava od leta 1931. je proglašila, da se ima pouk vršiti obvezno in brezplačno. V otroške vrste se sprejemajo otroci od 4 do 6 let, v osnovno šolo pa otroci od 7 do 14 let. Učni predmeti v osnovnih šolah so: španski jezik (čitanje, pisanje in slovnica), računanje, zemljepis in zgodovina, državljanski nauk, prirodopis, higiena, telovadba, risanje, petje, strojepisje in za deklice gospodinjstvo. Od l. 1931. so za ureditev učnih ur določeni krajevni sveti (consejo local) prav tako pa po podrobne učne načrte. V osnovni šoli na deželi je izvedena koedukacija, v mestih pa so deljeni deški in dekleški razredi. Poučuje se 3 ure dnevno in 2 uri popoldne 5 dni v tednu. Četrtek in nedelja sta prosta. Glavne počitnice trajajo 45 dni (od 18. junija do 31. julija), ki pa se v posameznih krajih lahko podaljšajo. — V šolskem letu 1932-33 je bilo v osnovnih šolah okrog 2.300.000 otrok.

* TIMES EDUC. SUPPLEMENT (1934, 377) poroča o vprašanju koedukacije: J. H. Badley, upravitelj angleške srednje šole v Bedales-u, na kateri je koedukacija dečkov in deklic v internatu upeljana polnih 35 let, piše v uvodniku pedagoške priloge Timesa svoje izkušnje o koedukaciji, ki so vsekakor zanimive. Piše, da je koedukacija bila v Angliji

in Škotski v dobi reformacije povsem običajna. Angleži, ki so se v onih davnih dobah preselili v Ameriko, (t. zv. Pilgrim Fathers), so prinesli tja šolsko koedukacijo, ki se je ohranila do današnjega dne. O uspehu koedukacije v sedanjih angleških šolah pričča ugoden razvoj omenjenega zavoda in poleg še 12 podobnih zavodov v Angliji, ki imajo izvedeno koedukacijo od otroškega vrta do univerze in vedno več roditeljev pošilja svoje otroke v te šole. Upravitelj Badley sodi, da morejo biti očitki nasprotnikov koedukacije resnični in utemeljeni tam, kjer je n. pr. deškemu razredu pridelenih nekoliko deklic, ali obratno, kjer je dekleškemu razredu pridelenih nekoliko dečkov. Toda na koedukacijski šoli, kjer je število dečkov enako s številom deklic in kjer je profesorski ali učiteljski zbor sestavljen na pol iz moških napol iz ženskih moči, zgube očitki vsako utemeljenost, nasprotno, pokažejo se znatni uspehi. Različnost iger za dečke in deklice, ročno delo itd. daje učiteljem in roditeljem dovolj dokazov za pravilno razumevanje in nastrojenost posameznikov ter tudi usmerjenost in nagnjenost do gotovih pred-

Zaradi znižanja Vaših plač

si preskrbite vse manufakturno blago za Vas in Vašo družino le v specialni trgovini

A. ŽLENDER
LJUBLJANA — MESTNI TRG 22

ker boste kupili najugodnejše zaradi skrajno nizkih cen.

metov. Z dobrimi in preizkušenimi izdelki daje vodja navodila po katerih je možna pravilna vzgoja v skupnem razredu. S še drugimi tehtnimi dokazi potrjuje avtor, da je koedukacija možna tudi v pubertetni dobi. In da so njegovi izdelki važni in upoštevanja vredni govori tudi dejstvo, da se njegovi izdelki nanašajo na eno celo generacijo.

Splošne vesti

— Naša vloga pred senatom. »Slovenec« od 13. nov., štev. 261, prinaša pod naslovom »Senat je izvolil svoje odbore«, da je bila predčrtana v senatu poleg drugih tudi vloga učiteljev iz Ljubljane. (Vloga JUU sekcije za Dravsko banovino iz Ljubljane. — Opomba uredništva.)

KAJ SE PIŠE O UREDBAH.

Pod naslovom »Kmet in uradnik« prinaša »Domoljub« št. 45 od 6. nov. 1935. naslednji pomembni članek:

Kaj pravi uradnik

Mnogo se je že pisalo o zadnjem znižanju uradniških plač, ki je prineslo precej razburjenja v uradniške vrste, posebno med hudopridelne uradniške družine. V kmetskih vrstah pa je nastalo neko zadovoljstvo, češ, sedaj se enkrat tudi uradniki prizadejejo, ne samo davkoplačevalci. Zato sem smatral za potrebno, da se kmetskemu sloju znižanje uradniških plač stavi v pravo luč in trdno sem prepričan, da me bo razumel in se strinjal z mojimi izvajanjmi.

Sam sim revnih kmetskih staršev, poznam torej vse težnje in težave kmetskega stanu, a kot uradnik tudi vse skrbi, ki tarejo posebno nižjega uradnika.

Nj moj namen, kritikovati naredbo vlade, ki je v najtežjih časih prevzela krmilo države, ki hoče rešiti, kar se še da rešiti. Gotovo se je s težkim srcem odločila za ta korak, ker na zvišanje davkov v današnjih časih nikakor ni bilo mogoče misliti, ko je kmet že itak na robu prepada. Ni se pa zavedla, da je to znižanje krivično. Višjim uradnikom se je mnogo manj odtegnilo kakor nižjim, najbolj pa so prizadeti poročeni s številno dečo. Ako pomislimo da v drugih državah podpirajo družine, nas je nova uredba po pravici zabolala, ker smo bili mnenja, da na merodajnih mestih nimajo smisla za družino. Ako bi ostalo pri tem, bi se le pospešil padec rojstev in s tem tudi številčno propadanje

Učiteljeva osebnost naj se zrcali predvsem v pravilnem razumevanju borbe za pravice lastnega stanu

Preziramo in obsojamo one, ki si ustvarjajo bogastvo z izkoriščanjem siromakov; obtožujemo trgovce s kanoni, katerih bogastvo je iztisnjeno iz ljudske krvi; obtožujemo borzne spekulante, igralce in vse parazite, ki ne opravljajo nikakega koristnega posla, marveč žive vztrajno od tujega znoja; pljujemo na človeka s trdim srcem, ki živi v svojem dvoru in pozablja na bedne; in končno, preziramo borznike, ki denar obožavajo, ki ga požrešno iščejo, ki ga gomilijo brez sramu in studa in ki se s svojim luksuznim življenjem, prostaskim in brez okusa, vsak dan rogajo milijonom bednih ljudi.

Ko govorimo o tem, mislimo na veliki napredek znanosti in tehnike, ki mora pohiteti s prihodom onega sveta in časa v katerem ne bo več bede za nobenega, v katerem bo človeštvo definitivno osvobodeno skrbi za vsakdanji kruh.

»Kaj?« ironizirajo duhoviti ljudje, »luk-suz za vse?«

Recimo točneje: ono, kar je potrebno, koristno in dobro je treba dati vsem. To nič več ne more biti luksuz.

Imeti v svojem stanovanju: vodo, luč, elektriko, to je nekoč bil luksuz. Danes to ni več luksuz in nihče od nas, ko odvijemo vodno pipo ali pritisne na električni gumb, si ne domišlja, da je Krez. Vidite, kar je danes voda, ogenj, luč, zahtevamo mi, da naj bodo vse to jutri koristni predmeti, ki jih je ustvarila moderna tehnika v izobilju; prav tako je s stanovanjem, obleko in prometnimi sredstvi. Ono, kar je bila ugodnost nekaterih in kar je izzvalo zavist drugih, je treba da postane

naroda, ubila bi se družina, ki je osnovna celica družbe in temelj države. Poprava uredbe je le v korist uradnikov v mestih. Hrana na deželi pa ni nič cenejša kot v mestu, koliko pa stane šolanje otrok, o tem pa ve pripovedovati le oni, ki je prizadet. V mestih ne stane šolanje toliko, ker imajo otroci hrano in stanovanje doma. Uradniki bodo še bolj silili v taka mesta a dežela bo zapostavljena. Zato bi bilo dobro, da bi se uredba o znižanju plač ozirala posebno na uradniške družine v nižjih draginskih razredih, s tem bi imeli uradniki večje veselje do dela in ne bi tako silili v mesta.

Z znižanjem uradniških plač so prizadeti prav vsi sloji. Saj je bil uradnik tisti, ki je največ kupoval. Sedaj se bo moral omejiti na najpotrebnejše. In kdo bo trpel škodo? Ne samo uradnik, temveč tudi kmet, obrtnik, trgovec. Ceno kmetskemu pridelkom se bodo še bolj znižale, ker ne bo več odjemalcev. Vzemo samo en primer: mesarji bodo živino kupovali po smešni ceni, ker bodo rekli, da mesa ne morejo več prodati po isti ceni, in škodo bo imel kmet ne mesar. Vino se bo pocenilo. Škodo bo imel vinogradnik, ne gostilničar. Da bo pri tem trpela predvsem tudi kultura, je umevno, ker uradnik je že sedaj težko odrihal denar za prepotrebni časopis, a sedaj pri najboljši volji ne bo mogel naročiti časopisov, ne kupovati knjig. Zato res ne razumem, kako se morajo še nekateri veseliti, da se je uradnikom znižala plača, ko je pa vendar s tem tudi sam prizadet.

Pred leti so v švicarskem parlamentu sklepali o znižanju plač državnim uradnikom, pa veste, kdo je bil proti? Kmet. Kmetski zastopnik je v parlamentu to tako utemeljeval: Ako uradnik ne bo imel denarja, ga tudi mi ne bomo imeli. Uradnik je naš najboljši odjemalec. Denar ne bo krožil po državi in mi ne bomo mogli svoje pridelke spraviti v denar. Ako pa tega ne moremo, tudi davkov ne bomo mogli redno plačevati.

Kar me še zelo boli, so očitki, da nas kmet redi. Ali ni vsak delavec vreden svojega plačila? Kdo očita odvetnikom, da jih kmet redi? Ali obrtnik tudi ne živi od kmetskih žuljev? Tako bi lahko naštel še več drugih slojev. Pa njim nihče tega ne očita. Ti očitki naj bi leteli le na one, ki brez dela vlečejo težke denarce in izsesavajo kmeta. Vsak stan je potreben in noben stan naj se ne povzdiguje nad drugim. Država rabi uradnike in le dobro plačan uradnik bo tudi svojo dolžnost vestno izpolnjeval, ne bo pa primoran si iskati postranskih dohodkov. Neusmiljeno pa naj država kaznuje vse one, ki zapravljajo in poneverjajo državni denar, pa naj bo to minister ali kdo drugi.

splošno dobro in da prestane biti predmet zavisti.

Zakaj? Najprej, da se ukine beda, ki se z ničemer ne more pravdati; potem, da vseveča enotnost omogoči bratstvo in končno, da bo človek, osvobodjen skrbi za vsakdanji kruh, mogel posvetiti ves svoj prosti čas intelektualnemu in umetniškemu delu.

Ljudje, osvobodjeni bede in zavisti, lakomnosti in mržnje, vedno žejni znanja, ki ga črpajo iz neusahljivih vrelcev resnice in lepote, to je naš ideal!

A kaj je ideal sedanjosti? Slabi šefi! Slepi od prehitrega napredka znanosti, nesposobni, da bi svojo staro finančno politiko zamenjali ali jo vsaj prilagodili novim produktivnim silam, ki stalno rasejo; govore nam povsem hladno, da je treba uničiti stroje, zapreti fabrike, prestati z novo proizvodnjo in vzgajati maso, da naj se resignirano pobota z bedo.

Če protestiramo proti temu ne delamo to v imenu kake politike, marveč samo v imenu laične, ljudske morale. Renesansa je s to moralno zmoglaslavno razgnala temo srednjega veka; ljudje 18. stoletja so s to moralno zgradili sedanjega človeka. Od naše morale je odvisno ali bo ta moralna še živela naprej, ali bo umrla; če bo živela, bomo s tem zgradili bodočnost v korist naših naslednikov; če bo umrla, mi smo živeli brez cilja. Prev. S.

Albert Bayet.

Velika epitimija in ljudska morala

Da bi se pomoglo Franciji in da bi se preživeli dnevi dekret-zakona, se povsod zelo mnogo govori, da so nastopili dnevi »velike epitimije«.

Pravijo nam, da se je človeštvo radi nepremišljenosti vrglo v luksuz in se predalo uživanju; to, da je bil greh, ki se bo moral maščevati; zato je treba znižati mezdo delavcu, penzijo staremu borceu, plačo uradniku in cenó žitu.

Tako je bila deflacija postavljena na stopnjo moralne doktrine; Bergson je Bog in Kayo njegov prorok; brezposelnost in beda dobivata moč in pomen mistike.

Ono, kar moram predvsem pripomniti apostolom novega evangelija je to, da ta novi evangelij (štednja) oznanja samo za druge, a ne za sebe.

Izvemimo Bergsona, ta živi asketsko. Toda kdo so oni, ki nam tako ognjevitvo priporočajo »strogo epitimijo?« To so direktorji trustov, bank, kralji spekulacij in igralnic, ki izkoriščajo splošno bedo, da se sami obogate.

Toda, ali so oni samo za trenutek razmišljali o tem, da je tudi njim treba osvojiti teorijo o skromnem življenju in siromaštvu kot sredstvu za očiščenje grešne duše? Ali so oni odstopili svoje vile vojnim invalidom, ali so oni vložili svoje tantijeme v fondse za brez-

poselne? Tega se niso spomnili! Zahtevali so zmanjšanje plače cestarjem in znižanje cen žitu ali niti govora ni o 10% na honorarje, ki jih prejemale kot članj raznih komisij. Izključili so celo možnost, da bi se en sluga v pokoju zaposlil s 100 franki mesečne plače; toda smatralo pa za popolnoma moralno, da je en človek član dvajsetih raznih komisij.

Z eno besedo, pravijo nam: »Blagor ubogim!« Toda sebi govore: »Pod pogojem, da mi ostanemo bogati!«

Kako ogromna velikodušnost!

Toda pojdemo dalje. Predpostavljamo, da so pristaši »Velike epitimije« iskreni in da popolnoma razumevajo doktrino, ki jo oznanjajo. Kakšna je korist te doktrine, in zakaj hočejo, da naj se človeštvo obsodi na bedno življenje?

Tak zaključek je logičen za one, ki mislijo, da je človek obtežen z izvirnim grehom, da mora biti človekova življenjska pot eno samo dolgo trpljenje da mora biti zemlja, če hoče postati pot za nebesa, dolina solz in obupa.

Jaz razumem one, ki tako mislijo, ko pravijo: »Vedno bodo sirote«, ker oni ne vidijo v bedi sramu, ki bi ga bilo treba uničiti, marveč pripravijo za nebesa. Po njihovem siromaštvu očiščuje dušo in oni iskreno molijo, ko pravijo: »Blagor ubogim, ker njih je nebeško kraljestvo!«

Toda naša ljudska morala, naša laična morala narekuje ljudem nek drug ideal.